

SAVA

Izhaja vsako soboto ob 5 uri zvečer. Uredništvo in upravištvo: Kranj št. 170 (Prevčeva hiša). — Naročnina za celo leto K 4.—, za pol leta K 2.—, za četrt leta K 1.—. Za vsa druge države in Ameriko K 5.60.— Posamezne številke po 10 vinarjev. — Vse dopise je naslavljati na uredništvo lista „Sava“ v Kranju. Inerate, naročnino, reklamacije pa na upravništvo „Sava“ v Kranju. — Dopisi naj se blagovolijo frankirati. Brezimni dopisi se ne priobčujejo. Reklamacije so poštnine proste. — Inerati: štiristopna petit-vrsta za enkrat 12 vin za dvakrat 9 vin., za trikrat 6 vin., večji inserati po dogovoru. Inserati v tekstu, poslana in posmrtnice dvojno. Plačujejo se naprej. — Rokopisi se ne vračajo. — Brzjavi: „Sava“, Kranj
 Cekovni račun pri c. kr. poštno-hranilničnem uradu št.: 41.775.

Nekaj zanimivih števil.

Največja, najpomembnejša in najresnejša dolžnost vsakega avstro-ogrškega državljanja je v sedanjem času, ko nas hoče sovražnik izstradati, varčevati z deželnimi pridelki, kakor s pšenico, ržjo, ječmenom, koruzo in krompirjem, da bomo zamogli izhajati do prihodnje novine.

Gotovo zanima vsakoga, koliko žita se pridelava v naši državi; zato naj v tem pogledu navedem nekaj zanimivih podatkov.

Leta 1913. se je pridelalo v totranski drž. polovici 16,227.547 met. stotov pšenice in 27,044.707 met. stotov rži. Na Ogrskem se je pa pridelalo 1. 1913. 50.3 milijonov met. stotov pšenice in 13.6 milijonov met. stotov rži, torej skupno 66.5 milijonov met. stotov pšenice in 40.6 milijonov met. stotov rži, t. j. 107.1 milijonov met. stotov pšenice in rži.

Največ žita oz. pšenice se tedaj pridelava na Ogrskem, pri nas pa se je pridelalo omenjenega leta za kakih 16 milijonov met. stotov premalo in smo jo morali več kot 15 milijonov met. stotov importirati iz Ogrskega.

Kako pa je z lanskim žetvijo? Leta 1914. se je pridelalo v Cislitvanski 15 do 18 milijonov met. stotov pšenice in 30 do 31 milijonov met. stotov rži, torej skupaj 45 do 49 milijonov met. stotov pšenice in rži.

Na Ogrskem se cenijo žetev na 48 milijonov met. stotov pšenice in 14 do 15 milijonov met. stotov rži. V celi državi se je torej pridelalo 63 milijonov met. stotov pšenice in 44 milijonov met. stotov rži, ali pa skupaj 107 milijonov met. stotov pšenice in rži.

Za prihodnjo setev se bo porabilo 8% pridelka pšenice (5.04 milijonov met. stotov) in 10% pridelka rži (4.4 milijonov met. stotov). 2% vsega pridelanega žita (1.26 milijonov met. stotov pšenice in 0.88 milijonov met. stotov rži) se izgubi vsled odpadkov, porabe za krmo in skvarjenja po mikroorganizmih. Ostane torej še vedno 56.7 milijonov met. stotov pšenice in 38.7 milijonov met. stotov rži, tedaj skupno 95.4 milijonov met. stotov pšenice in rži.

Vzemimo, da se porabi za osebo 180 kg pšenice in rži na leto. (95 kg pšenice in 85 kg rži). Avstro-ogrška monarhija šteje 53.1 milijonov

prebivalcev in potrebuje torej prebivalstvo 95.58 milijonov met. stotov pšenice in rži.

Ker se je pridelalo v obeh polovicah države 95.4 milijonov pšenice in rži, se tedaj lahko prehranimo sami.

Ker pa s pridelki v Galiciji in Bukovini (5 milijonov met. stotov pšenice in 6 milijonov met. stotov rži) ne moremo razpolagati, se morajo za nadomestilo tega izpadka najti drugi produkti.

Po raznih preizkušnjah se dokazali, da je za pšenico najboljšo nadomestilo ječmen (pridelalo se ga je 32 milijonov met. stotov), potem krompir in nazadnje koruza.

Po raznih porabah (pivo, špirit, setev) ostane 19.75 milijonov met. stotov ječmena, ki se ga lahko porabi za kruh.

Izšle so razne ministrske naredbe o mešanju pšenične in ržene moke z ječmenom, da se omeji poraba prvih dveh žitnih vrst.

Kemično-fiziološka-poskusna postaja na c. kr. češki tehnični visoki šoli pa je po raznih biokemičnih poizkusih dokazala, da je mešanica moke, ki jo predpisujejo ministrske naredbe, zelo priporočljiva in iz nje pripravljen kruh za ljudsko prehrano izvrsten.

Za ljudsko prehrano je zelo pomemben tudi krompir. Krompirjeva moka se uporablja kot pridelek k žitni moki. (V Cislitvanski se je pridelalo 130, na Ogrskem pa 52 milijonov met. stotov, krompirja 33 milijonov met. stotov, ki se ga je pridelalo v Galiciji, se odšteje.)

Na odredbah vlade je torej ležeče, da se izognemo lakoti. Ustanoviti je treba vojno-žitno družbo, pod pokroviteljstvom države, ki bi si nabavila in zadrževala razne žitne vrste in krompir. Najbolje bi pa bilo ustanoviti državni žitni monopol.

V naši državi je dosti pšenice, rži, ječmena, ovs, koruze in krompirja, da preživimo vojsko in sebe, moramo pa varčevati in s potrebno zalogo preživeti se do novine.

Naša vlada je izdala že takoj iz početka vojnih sovražnosti več odredb v blagor ljudstva; z modrimi odredbami bo tudi dosegla, da zmagamo v drugem, skritem boju in se prehranimo do prihodnje žetve.

Upajmo, da bodo velike zaloge pšenice, katere ravno v naši državni polovici vedno primanj-

kuje, prešle deloma k nam, in če se to zgodi, odstranjena je naša skrb za prehranitev s kruhom.

Leo P.

Svetovna vojna.

Avstrijsko-ruska vojna.

Vsi gorski prelazi v Karpatih v naših rokah.

Ob poljsko-gališki fronti, izvzemši kratkih topovskih bojev, večinoma mir. Srditi boji zadnjih dni so dovedli do tega, da smo zopet zavzeli prelazne višine v Karpatih. V težavnih akcijah, ki so trajale en teden, so se naše čete borile v kljub neugodnemu vremenu z največjo vztrajnostjo in žilavostjo, so premagale pri čisto debelem snegu vse terenske težkoče in so s tem dosegle velike uspehe. Vjeli smo v celem 10.000 sovražnikov in vplenili šest strojnih pušk.

Ušpešni boji ob Dunajcu in Nidi.

Ob Dunajcu in ob Nidi je vladala včeraj na obeh straneh živahna artilerijska aktivnost.

Naša v zadnjem času že opetovano z ljutim učinkom streljajoča artilerija je imela tudi včeraj uspeh.

Sovražnik je v najhujšem ognju izpraznil nekatere stelske jarke.

Tudi na ostali fronti v ruski Poljski je bil semtertja topovski boj.

Boji v Rusko Poljski.

V ruski Poljski in v zapadni Galiciji se je razvijala živahna bojna aktivnost. Ugodne razgledne razmere, ki so večinoma prevladovali, so povzročile številne izvidne boje in spopade, s katerimi smo v raznih odsekih dosegli lokalne uspehe.

Splošna situacija v Karpatih je po zadnjih dogodkih neizpremenjena.

Odbili smo nove ruske napade zapadno od Lupkovskega gorskega prelaza.

V nekem boju v lesnem pogorju je sovražnik izgubil na vjetnikih 5 častnikov, 800 mož, 2 topa in 2 strojni puški.

PODLISTEK.

Przemysl.

Ze površen pogled na zemljevid pojasni tudi ajiku veliki pomen Przemysla. Ležeč v takoimenovanih Predkarpatih, ki mu štiti hrbet, obvlada območno vsakega iz vzhoda proti srednji Evropi prodirajočega sovražnika in prehod čez reko San, ki je strategično ena najvažnejših točk in tudi etnografska meja med Poljaki in Rusini.

Ze srednjeveški knezi so umeli ceniti to ugodno lego in poljski knez Przemyslav je nekako okoli leta 750. zgradil tu močno trdnjavo, ob katere okopih so si v sledečih stoletjih zaman razbijali glave Mongoli in kozaki, Švedi pod Douglasom in Erdeljci pod upornim Rakoczyjem. Tako je zaslovelo po svojem ustanovitelju imenovano mesto kot nepremagljivo in ta sloves je Przemysl sijajno dokazal tudi sedaj.

Kazimir Veliki je kasneje sezidal tu krasno palačo, katere razvaline so še dandanes nekaj posebnega.

Času bleska in sijaja je sledila dolga doba propada. V gospodarskem oziru je Lvov že zdavnaj prekosil Przemysl, v vojaškem oziru pa se za mesto ni storilo ničesar, ker smo živeli z Rusijo v prijateljstvu. Sele pred kakimi 40 leti je vedno naraščajoče sovrašstvo Rusije prisililo avstrijsko vojaško upravo, da sezida moderno trdnjavo. To se je tudi zgodilo in sicer tako temeljito, da tvori

danes Przemysl s svojim dvojnimi obroči modernih zunanjih utrd in s svojimi težkimi topovi najmočnejšo trdnjavo na severu monarhije.

O podrobnosti utrd in o opremitvi forov, za katere si je osobito feldcajgmajster Galgotzy stekel neveljivih zaslug, se varuje stroga tajnost in tudi v mirnem času se ni smel nikdo približati utrdam. Tudi Rusom, ki so ravno zadnja leta razvili v Galiciji kar najboljše vohunstvo, se ni posrečilo o Przemyslu izvedeti nič važnega, tako da so z naskokom zastavili na popolnoma napačnih mestih in očitno o obstoju gotovih zunanjih utrd niti pojma niso imeli.

Pravi stvaritelj trdnjave je italijanski Švicar Daniel pl. Salis-Soglio, ki je postal v avstrijski vojaški službi general in ki še dandanes živi kot 91letni starček v mali vasi v kantonu Graubünden v Švici. Izredno številna posadka v Przemyslu je mesto tudi gospodarsko zopet dvignila, tako da je sedaj s svojimi 60.000 prebivalci četrto največje gališko mesto. Znamenitost Przemysla je osobito Grad, potem tartarski grič in stolna cerkev, ki sicer ni enotna v slogu a tem krasnejša v svoji notranjosti. V ostalem pa je Przemysl docela vojaško mesto s širokimi, ravnimi in strogo pravokotnimi cestami. Dočim je mesto samo dolgočasno, vabi krasna okolica na daljše izprehode.

Kakor znano, se je avstrijska armada po bitki pri Grodeku iz strateških ozirov nekoliko umaknila v močno pozicijo, koje levo krilo se je opiralo na Krakov, desno krilo pa na Przemysl. Ko so po dolgem obotavljanju ruske kolone po-

časi sledile naši armadi, je pomaknil naš višji poveljnik tudi svoje desno krilo v zapadno Galicijo ter tako zaenkrat prepustil Przemysl svoji usodi. Vedel je, da se lahko popolnoma zanaša na poveljnika trdnjave, tudi v Ljubljani dobro znanega feldmaršalleitnanta Kusmaneka, in na priznane hlabrost obrambne armade. Jedro posadke so tvorili ogrski honved, pomešani z mnogimi drugimi armadnimi oddelki. Tako so uvrstili med posadko tudi gališke židovske črnovojne, ki so se takoj začetkom vojne na lastnih konjih borili proti Rusom in ki so s svojimi do sedla segajočimi in viharajočimi bradami napravljali čuden utis.

Storilo se je vse za časten sprejem sovražnika. Vse politično sumljive osebe so se odstranile in 17. septembra je moralo mesto zapustiti tudi vse ono prebivalstvo, katero ni imelo vsaj za tri mesece živil. Pa tudi mnogo bogatašev se je izognilo obleganju, tako da je ostala približno le polovica civilnega prebivalstva. Kroginkrog so posekali vse gozdove in namestili žične ograje, mine, volčje jame in španske jezdece, skratka, porabili so vsa sredstva moderne utrdbene umetnosti. Orjaški topovi posameznih forov pa so itak nadvladali rusko artilerijo. Za havbice so se zgradilo posebne poljske železnice, da se jih je lahko kar najhitreje premikalo tja, kjer so bili najbolj potrebni. 18. septembra so se prikazali prvi kozaški polki ter hitro zopet pobrali kopita, ko so orjaške granate treskale mednje. A kaj kmalu so sledile večje ruske množice; dne 21. septembra se je odpravila zadnja pošta in 22. septembra je bi

Boji v Beskidih.

V vzhodnih Beskidih smo zopet odbili nove, zelo srdite napade, ki so trajali tudi ponoči, s težkimi izgubami za Rusce.

Boji v srednjem lesnem pogorju se ugodno razvijajo.

Zavezniške čete, ki so včeraj zavzele višinske pozicije, katere je sovražnik branil z vso trdnostjo, so vjele 1000 mož in uplenile več strojnih pušk.

V Poljski in zapadni Galiciji je situacija neizpremenjena. Večinoma vlada mir.

Nemško-francoska vojna.

Uničen francoski pehotni polk.

Francoske izgube v bojih severno od Nieuporta 28. januarja so bile velike. Nad 300 Marokancev in Alžircev leži mrtvih v sipinah. Nemški ogenj je zaviral sovražnika na tem, da bi se z jarki dokopal do sipinskih višin zapadno od svetilnika. Južno od kanala La Basse so nemške čete iztrgale Francozom v zvezi s pozicijo, ki so jo osvojile dne 25. januarja, dva nadaljna jarka in vjele nad 60 mož. V zapadnem delu Argonov so nemške čete izvršile napad, ki je donesel neznatno pridobitev na terenu. Na vjetnikih je ostalo v nemških rokah 12 častnikov in 731 mož; vplenili so 12 strojnih pušk in 10 topov manjšega kalibra. Sovražnikove izgube so težke: 400 do 500 mrtvih leži na bojišču. Kakor se zdi, so popolnoma uničili francoski pehotni polk števil. 155. Nemške izgube so razmeroma majhne. Francoske nočne napadne poskuse jugovzhodno od Verduna so odbili z velikimi izgubami za sovražnika. Severno-vzhodno od Badonvillersa so potisnili Francoze iz vasi Angomont na Bremenil. Angomont so zasedli. V Flandriji so se vršili artilerijski boji. Pri Cuinchyju južno od ceste La Bassée-Béthune, kakor tudi pri Carencyju so Francozom iztrgali posamezne strelske jarke.

Nemški zrakoplovi bombardirali Dünkirchen.

Nemško zračno brodogeje je na nočnem poletu izdatno obmetavalo z bombami angleške etape naprave trdnjave Dünkirchen.

Sovražni napad v sipinah severozapadno od Nieuporta so odbili. Sovražnika, ki je na neki točki vdrl v nemško pozicijo, so zavrnil z močnim bajonetnim napadom.

Južno od kanala La Bassée so poskušali Angleži zopet osvojiti pozicijo, ki so jim jo iztrgali. Njihov napad so odbili z lahkoto.

Francosko uradno poročilo.

Uradno francosko poročilo o dogodkih od 16. do 26. januarja izvaja: To časovno razdobje se da takole karakterizirati: 1. Povsod, kjer so Nemci napadali z velikimi četami (najmanj z eno brigado v odsekih pri Ypresu in La Basséeju), so bili z velikimi izgubami odbiti; 2. tam, kjer pravijo, da so posegli velik uspeh (pri Soissonsu), se ne upajo napadati. Na drugih točkah so se vršili le lokalni boji manjšega pomena, ki so bili vsi razen enega za nas uspešni. Od morja do Lyse: Napredovanje zaveznikov in resni porazi Nemcev. Pri Nieuportu utrjujemo na desnem bregu Ysere organizirane pozicije in jih razširjamo. Dnevno prodiranje je malenkostno vsled viharja, in nemoogoče je v peščenem terenu ob morski obali izkoptati globoke strelske jarke. Tudi vzhodno od Lombardzyda, kjer je posebno učinkovala naša

Przemysl docela obkoljen.

Vzlic temu ni bila trdnjava popolnoma odrezana od vsega sveta, temveč zvezana brezžično z glaynim stanom in z nemškimi postojankami Nauen in Nordeich. Došla radiotelegrafična poročila so se ponatiskavala v nemškem, poljskem in ogrskem jeziku kot nekaj vojni časopis. Na ta način je bilo tudi mogoče, da se je imendan Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. lahko svečano slavil in da se je sivolasemu vladarju odposlal celo brzojav s čestitkami. Najobsežnejša in najvažnejša poročila pa je prinašala dvojica letalcev, ki sta v štirih urah preletela vse ruske postojanke. Letalo so Rusi naravnost blazno obstreljevali, tako da je bil aparat osemnajstkrat zadet. Na povratku je vratolomna letalca presenetil snežni vihar, stikalnica se je zlomila in jo je moral opazovalec ves čas držati z rokami.

Tudi prebivalstvo se je ves čas obleganja vedlo naravnost vzorno in le nekoč, ko se je neka ruska baterija opasno približala mestu, je iskalo zavetja po kletih. Drugače je vladalo skoro normalno življenje. Ljudje so posečali kavarne ter kinematografe in nič ni moglo motiti dobrega razpoloženja. Jedil je bilo dovolj in nikdo ni trpel pomanjkanja. Le cigarete so končno pošle. Trafike so se morale zapreti in proti koncu obleganja so bile vžigalice velika redkost in neprecenljive vrednosti. Tudi mleko in sirovo maslo je poskočilo v ceni. Tako je včasih liter mleka stal 60 vinarjev, kilogram sirovega masla pa nič manj kot 16 kron.

Dalje.

artilnerija, smo napredovali. Edina akcija infanterije je bil nemški napad vzhodno od Ypresa dne 15. januarja, ki ga je pa silen ogenj naše artilnerije in pehote takoj ustavil. Z izredno hitrostjo zopet obnovljena belgijska armada nam je zasigurala pomoč njene artilnerije. Nemška artilnerija je trdovratno obstreljevala Furnes.

Pri Lipnu konjeniški spopadi.

Na vzhodnopruski meji se ni prigodilo ničesar bistvenega.

V Poljski severno od Visle so se vršili v okolici Lipna in severozapadno od Sierpira spopadi z rusko konjenico.

Nemško-ruska vojna.

Ponesrečeni ruski napad pri Kussenu.

Ruski napadi v okolici Kussena severno-vzhodno od Gumbinnena so se ponesrečili. Sovražnik je imel težke izgube.

Severnovzhodno od Bolimowa, vzhodno od Lowicza so nemške čete vrgle sovražnika iz njegove predpozicije in vdrl v njegovo glavno postojanko. Razen nekega malega, so kljub ljutim nočnim napadom vzdržali vse jarke in jih uravnali.

Odbiti ruski napadi v vzhodni Prusiji.

V vzhodni Prusiji so Rusi brezuspešno napadali mostiče vzhodno Darkehmena, obstreljevali nemške utrdbe vzhodno jezerske planote ter poskusili jugovzhodno od jezera Löwentin napad, ki pa se je razbil v nemškem ognju. Ruske nočne napade v okolici vzhodno od Lowicza so odbili z najtežjimi izgubami za sovražnika.

Razpršena ruska konjenica.

V vzhodno-pruske meje ničesar novega. V Poljski, severno od Visle, so se konjeniški boji končali s tem, da so Nemci Ruse potisnili nazaj.

Južno od Visle je imel nemški napad, vzhodno od Bolimowa, to posledico, da so zavzeli vas Humin; za Wolo Szidlowiecko se vrše še boji.

Od 1. februarja so vjele 4000 mož in vplenili 6 strojnih pušk.

Ruske nočne napade proti nemškim pozicijam ob reki Bzuri so zavrnil.

Turška proti tripelententi.

Sto Turkov je porazilo dva angleška bataljona in dve konjeniški eskadroni.

„Agence Telegraphique Milli“ javlja iz Bagdada: Neka otomanska, sto mož broječa četa, je presenetila ponoči angleški tabor pri Kurni, vdrla vanj ter razgnala dva angleška bataljona, ki sta zbežala in utrpela resne izgube. Angleži so tako glavo izgubili, da so se dve uri medsebojno obstreljevali ter si tako prizadajali velike izgube. Drugi dan ob zori ste pričeli obstreljevati turško malo četo dve angleški eskadroni pod zaščito topničark. Istočasno so Angleži izkrcali vojake, da zberejo bežeče angleške čete. Vsled hrabrega odpora našega krdela pa so morali Angleži bežati proti jugu ter pustiti mnogo mrtvih, med temi nekega stotnika, na bojišču. Ostale, v topničarkah se nahajajoče čete, se niso upale izkrcati, ker so Turki zasedli obalo. Zažgale so dve arabski kočii ter se potem umaknile.

Turško uradno poročilo.

Glavni stan razglša: Boji, ki so se te dni vršili, so se končali s popolnim uspehom naših čet. Sovražni oddelek, ki je napadel naše čete v Artviku, smo s težkimi izgubami odbili. Sovražnik je pustil na begu veliko množino materijala v naših rokah. V okolici Korne je neka manjša naša kolona presenetila v noči dne 30. januarja 2 sovražna bataljona, ki sta se zakopala za žičnatimi zavorami, in jima zadala znatne izgube. Drugi dan je poskusil sovražnik pod zaščito topničarjev izkrcati v bližini čete, a smo ga znova porazili. Sovražnik je pustil na bojišču večje število mrtvecev, med njimi 1 stotnika in 1 podčastnika.

* * *

Izredne vojaške vaje v Italiji.

Posebni dekret italijanskega kralja odreja za letos izredne vojaške poklice. Na podlagi tega dekreta je sedaj italijanski vojni minister določil, da odrinejo 15. februarja pod orožje: rezervni letniki 1888. vseh artilerijskih regimentov, pri al-pincih pa rezervni letnik 1881. ter rezervisti 3. razreda letnikov 1891. do 1894. Vpoklicani so tudi rezervni častniki teh polkov.

Romunsko posojilo v Angliji.

Z ozirom na vesti, da je Romunija najela v Angliji vojno posojilo 375 milijonov frankov, objavlja romunski dopisni urad pojasnilo, v katerem pravi, da si je Romunija preskrbela v inozemstvu le prilično 10 milijonov frankov, da plača kupone onega dela državnega posojila, ki je pla-

siran v državah tripleentente. Teh deset milijonov so dobile banke na ta način, da so izdale blagajniške nakaznice, ki so jih plasirale v inozemstvu. Potrebne vsote mark ni bilo treba še le iskati, ker je Romunija vsled precej živahnega eksporta v Nemčijo z markami precej založena.

Splošna brambna dolžnost na Angleškem.

Nov kronski svet pod kraljevim predsedstvom se je bavil z vprašanjem brambne dolžnosti. Kaj je kronski svet sklenil, ni znano, domneva pa se, da si namerava vlada dati od parlamenta pravico v slučaju grozeče invazije odrediti prisilni nabor vseh za orožje zmožnih državljanov.

Generalni intendant Desclaud.

Francija ima nov škandal. Vitez častne legije Desclaud, ki je bil v ministrstvu Caillaux tajnik s plačo 34 tisoč frankov in potem šef cele davčne uprave, je začetkom vojne postal vojaški generalni intendant. Skozi njegove roke je šlo — če se smemo tako izraziti — preskrbovanje armade z obleko, obutvijo in s hrano. Kake provizije je spravljaj v žep? vprašujejo francoski listi. Ali to bi mu Francozi morda še pregledali. Toda uganjal je še hujše stvari. Pri belem dnevu je dal v stanovanje svoje ljubice po vojakih donašati cele kupe za uniforme namenjenega sukna, ogromne množine za vojake namenjenih konserv, čokolade itd. Ta škandal se je zgodil v času, ko se Francija bori za svojo eksistenco, ko je zanjo disciplinirani vojak najvažnejše, kar ima. A generalni intendant je okradel branitelje domovine. To je žalostna ilustracija francoskih razmer.

Romuniju.

Z ozirom na vesti, da bo Romunija skoro posegla v vojno, piše oficijozno glasilo romunske vlade, „Vitorul“: „Vse kaže, da bo vojna še dolgo trajala. Dolgotrajna borba, ki izčrpava vojujoče se države, ojačuje nevtralne dežele, ki so interesirane na poteku in izidu vojne. Dolgo trajajoča vojna jih sili, da čakajo, kar je zanje le ugodno, ker imajo čas, da dovrše svoje priprave in premislijo svoje postopanje. Države, ki hočejo v tej vojni doseči svoje pravice, morajo računati tako, da dospo na svoj cilj s čim najmanjšimi žrtvami.“

Ameriški vojni materijal za tripelentento.

Iz New Yorka poročajo, da je tvrdka Bethlehem Steel Corporation sama za izdelovanje šrapnelov najela 10.000 delavcev in je predsednik te družbe, Charles Schwab, sklenil za 575 milijonov mark vojnih dobav.

S parnikom „Megantic“ proge White—Star je dospelo 9. januarja 28 častnikov in mož angleške armade v New York, med njimi artilerijski polkovnik Phillipps, ki so ga začasno odvezali službe na evropskem bojišču. Odpotovali so k zgoraj omenjeni tvrdki. Vsak mož te misije je strokovnjak posebne stroke. Pregledali bodo najrazličnejši vojni materijal, ki se izdeluje za evropsko bojišče.

DNEVNE VESTI.

Razglas. V zmislu § 3 izvršitvenega ukaza c. kr. deželne vlade za Krajsko z dne 2. julija 1903. št. 13258 k zakonu z dne 11. avgusta 1890 dež. zak. št. 4 iz leta 1891 o povzdigi reje goveje živine se pozivljajo posestniki bikov, da tiste bike, katere hočejo tekoče leto spuščati za plemenitev tujih krav in telet zglastijo najpozneje do zadnjega februarja t. l. pri svojem županstvu. V tej zglastitvi je navesti: 1. Ime, priimek in stanovališče bikovega posestnika. 2. Popis (barvo, starost, plemo i. t. d. in stajališče dotičnega bika. 3. Napoved, če je bik že dopuščen ali ne; če je bik že licenciran, je navesti datum in številko dopustilnega lista. Zglastitev je oddajati ustno ali pismeno pri županu.

Razglas. Povodom raznih pismenih vprašanj je c. kr. domobransko ministrstvo vsem političnem oblastim javilo, da je doseženje v črnovojniških zakonih določenih zgornjih starostnih mej brez vpliva na nadaljno črnovojniško dolžnost med vojnimi stanjem, da ostane temveč vsakteri črnovojniški dolžnosti zavezan tudi nadalje do razpusta črne vojske po § 4 črnovojniškega zakona v istem neizpremenjenem razmerju, v katerem je bil črnovojniški dolžnosti zavezan ob času Najvišjega vpoklica črne vojske.

Razglas. Deželna vlada določa do preklica za celo deželo Kranjsko, izvzemži stolno mesto Ljubljano, ki se glede njega obenem izdajo posebne odredbe, za nadrobno prodajo blaga, navedenega v naslednjem seznamku, iz seznamka samega razvidne najvišje cene.

V kolikor se vrši prodaja tega blaga v prostorih ali na sejmskih stojnicah, morajo imeti obrtniki nabite najvišje cene v svojih prostorih, oziroma na svojih stojnicah.

Kdor bi se ne držal teh predpisov, se bo kaznoval najstrožje po določilih obrtnega reda za vsak posamezni slučaj z denarno globo do 1000 kron ali z zaporom do treh mesecev.

Nastopne najvišje cene stopijo v veljavo z dnevom razglasitve.

Tukajšnji razglas z dne 6. oktobra 1914, št. 28976/B, je razveljavljen.

Najvišje cene, katere so bile določene za veliko trgovino z žitom in moko s tukajšnjim razglasom z dne 7. decembra 1914, dež. zak. št. 39, ostanejo seveda nedotaknjene.

Za drugo v naslednjem seznamu ne navedeno blago se ne določijo najvišje cene, vendar pa se opozarja, da sodnije zahtevanje pretiranih cen po § 7. cesarske naredbe z dne 1. avgusta 1914, drž. zak. št. 194, kot privijanje cen kaznujejo z zaporom do šest mesecev, odnosno do jednega leta, in z denarno globo do 2000, odnosno do 20.000 kron.

Predmet	Enota	Najvišja cena, katere se sme zahtevati.	
		K	h
Goveje meso, I. vrsta	kg	1	78
Goveje meso, II. vrsta	kg	1	54
Ovčje meso	kg	1	48
Svinjsko meso	kg	2	—
Telečje meso	kg	2	—

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

Ljubljana, dne 27. januarja 1915.

C. kr. deželni predsednik: **Baron Schwarz** s. r.

Razglas. Prebiranje črnovojnikov rojstnih letnikov 1891, 1895 in 1896 vrši se v dveh turnusih. V prvi turnus spadata rojstna letnika 1891 in 1895, v drugi turnus pa rojstni letnik 1896. V političnem okraju kranjskem vrsti se to prebiranje v sledečem vspredu in sicer: A. 1. turnus, to je za črnovojnike rojstnih letnikov 1891 in 1895. Dne 13. februarja 1915. v Kranju za občine Kranj, Stražišče in Hrastje ob 8. uri zjutraj in za občine Smednik, Sv. Jošt, Preddvor, Naklo in Predoslje ob 1/2 9. uri zjutraj. Dne 14. februarja 1915 v Kranju: za občine Sv. Ana, Kovor, Sv. Katarina, Križe in Tržič ob 8. uri zjutraj in za občine Mavčiče, Voglje, Senčur, Velesovo in Cerklje ob 1/2 9. uri zjutraj. Dne 15. februarja 1915. v Škofji Loki za občine Škofja Loka, Zminec, Sora ob 8. uri zjutraj, za občine Selca, Železniki in Sorica ob 1/2 9. uri zjutraj. Dne 16. februarja 1915. v Škofji Loki za občine Stara Loka, Javorje in Poljane ob 8. uri zjutraj, za občine Trata in Oselica ob 1/2 9. uri zjutraj. B. 2. turnus, to je za črnovojnike rojstnega letnika 1896: Dne 20. marca 1915 v Škofji Loki: za ves sodni okraj Škofja Loka in sicer za občine Škofja Loka in Stara Loka ob 8. uri zjutraj, za občine Zminec, Sora in Selca ob 1/2 9. uri, za občine Javorje, Železniki, Poljane, Trata, Oselica in Sorica ob 9. uri. Dne 21. marca 1915 v Kranju za občine Kranj, Stražišče, Hrastje in Smednik ob 8. uri zjutraj, za občine Sv. Jošt, Preddvor, Naklo in Predoslje ob 1/2 9. uri zjutraj. Dne 22. marca 1915. v Kranju za občine Sv. Ana, Kovor, Sv. Katarina, Križe in Tržič ob 8. uri zjutraj, za občine Mavčiče, Voglje, Senčur, Velesovo in Cerklje ob 1/2 9. uri zjutraj. Črnovojniki imajo priti k prebiranju po celem telesu umiti in trezni. Kdor bo pijan, bo strogo kaznovan. Vsako vpitje je prepovedano. Ker imajo župani nalog, da pripeljejo črnovojnike svoje občine skupno pred zbiralno komisijo, imajo črnovojniki ukaze in odredbe svojih županov izpolnjevati. Posebno se opozarja na to,

da vsak črnovojnik črnovojni legitimacijski in zbiralni list k prebiranju seboj prinese. Kdor se ne bi udeležil tega prebiranja, bode strogo kaznovan. Vsi oni črnovojniki, ki bi že lansko leto meseca oktobra, novembra ali debembra morali priti k prebiranju, pa tega iz kateregakoli vzroka niso storili, se lahko sedaj vdeležijo prebiranja in sicer le one dni, kadar posluje zbiralna komisija v Kranju.

Justifikacija morilcev nadvojvoda Frana Ferdinanda. Dne 4. februarja ob 9. dopoldne so bili na dvorišču trdnjavske jetnišnice usmrčeni v veleizdajniškem procesu na smrt obsojeni Veljko Cubrinovič, Miško Jovanovič in Danilo Ilič. Prigodil se ni noben incident. Takisto na smrt obsojena Jakov Milovič in Njedor Kerovič sta bila pomiloščena. Smrtna kazen se jima je spreminila v dosmrtno, odnosno 20letno ječo.

Novi koroški deželni predsednik. Na mesio dosedanjega deželnega predsednika, barona Fries-Skene, ki je postal namestnik v Trstu, je imenovan za koroškega deželnega predsednika grof Karel Latour-Laterano, doslej dvorni svetnik v ministrstvu notranjih del. Novi koroški deželni predsednik je rojen v Gradcu in je star 49 let. Pravi, da pozna dobro razmere v alpskih deželah.

Skrajna podivjanost. Dobro 17 let star Anton Oblak, mizarški pomočnik v Trbovljah je svojo nadležnost stresal v Primož Žerovnikovi gostilni v Voklem. Tja je prišel tudi s svojima hčerkama gostać Franc Žerovnik. Obdolženec je hotel plesati z Žerovnikovimi dekletki, katere pa niste hoteli njegovi želji ustreči. Oblak je vzel nato izpred Žerovnika liter vina ter ga postavil na svojo mizo, a mu ga je Žerovnikova žena nazaj vzela. Po preteku nekaj minut je zopet nadlegoval dekletki in silil k plesu, kar so pa te odločno odklonile. Zopet je vzel vino in ga postavil na svojo mizo. Zdajci pa je vstal Franc Žerovnik, vzel svoje vino iz obdolženčeve mize in ga pred se postavil. Komaj da se je ta vsedel, pristopil je bil Oblak, in ne da bi kaj rekel, sunil ga je z nožem s tako močjo v hrbet, da je ta za zadobljeno rano tekot par dni umrl. Obdolženec zagovor, da je bil popolnoma pijan, je bil po pričah docela opovržen. Izjemno sodišče ga je uboja krivim spoznalo in ga obsodilo na eno in pol leta težke ječe.

Premembe na visokih mestih. Nemški listi trde, da odstopi skupni finančni minister dr. vitez Bilinski že tekom prihodnjih dni. Ti listi hočejo vedeti, da postane njegov namestnik najbrž bivši ministrski predsednik dr. pl. Körber, morda pa tudi dr. pl. Grabmayer. Tržaški namestnik princ Hohenlohe naj postane prezident najvišjega računskega dvora, namestnik v Trstu pa koroški deželni predsednik baron Fries-Skene. Kot novi koroški deželni predsednik se imenuje dvorni svetnik pl. Alexy. Za gališkega ministra-krajana je imenovan sekcijski šef dr. Zdislav pl. Morawsky-Dzierzykraj.

Najvišje sodišče o razširjevanju vznemirljivih vesti. Najvišje sodišče je ugodilo ničnostni pritožbi, ki je bila vložena proti obsodbi po § 308. zaradi nekega mnenja, izrečenega proti posamičnim osebam v javnem lokalni. Spoznalo je, da je bil z obsodbo kršen zakon in je obtoženca oprostilo. Ta rzsodba najvišjega sodišča je v sedanjih vojnih časih velikega pomena. Z njo je izrečeno, da ni kaznjivo, če kdo proti kakim drugi osebi, četudi javno izrazi pesimistično naziranje ali mu pove kako vznemirljivo vest, ampak da je kaznjivo šele v posebnih okoliščinah. Za dejanje po § 308. kaz. z. je bistveno potrebno, da se neresnična, javno varnost vznemirjajoča vest očitno razgiasila (z lepaki, javnimi govori, predavanji in na podoben način). Treba je torej, da je bila neresnična in vznemirljiva vest tako publicirana, da bi mogla res javni red in mir ogrožati, ne samo omejen krog ljudi vznemiriti, če naj bo kazniva. Predpogoj za kaznivost takih vesti je torej le dan, če so bile razglašene pred večjo množico ljudi,

potom lepakov na zidovih ali sploh na tak način, da so se mogle hitro razširiti med nedoločno velike kroge prebivalstva.

Dopisovanje z vojaki v Przemyslu. Polkovnik Uzelac je razglasil, da vsak, kdor hoče pisati kakemu vojaku, ki se nahaja v oblegani trdnjavi Przemysl, mora dotično pismo poslati na trdnjavsko zapovedništvo v Krakovu, katero potem poskrbi, da poneso letalci vso pošto v Przemysl.

Padel je na severnem bojišču v ljubljanskih tiskarskih krogih dobro znani bivši črkostavec, gospod Mihael Bayer, doma iz Kranja. Bil je šele 38 let star.

Poroka. Poročil se je gospod dr. Mirko Trifler, odvetnik v Radovljici, z gospodično Mino Medičevo v Ljubljani. Iskreno čestitamo!

Iz Rateč na Gorenjskem. Iz našega kraja je do zdaj odšlo 70 mož in mladeničev pod orožje t. j. 10% vsega prebivalstva. Kar je do sedaj znano, so baje 4 mrtvi, 2 pogrešana, 4 vjetniki v Rusiji, več ranjenih se je zopet vrnilo v fronto, v raznih bolnicah se pa še nahaja nekaj obolelih in ranjenih. Prostovoljno gasilno društvo je dalo 1/3 svojih članov t. j. 12 mož domovini na razpolago. Pri predstoječem naboru jih zopet nekaj odide. V občini že občutno primanjkuje moke. Trgovci jo sicer naročajo, a določje se jim ne. Domače zaloge pa ni, razun pri par večjih posestnikih, ki jo sami rabijo za se. Po novem letu se je pričela prava sibirski zima. Mraza posebnega sicer ni, pač pa leži po dolini 1 m 30 cm snega. Divjačina silno trpi. Srne prihajajo prav k hišam. — Taka zima je dobra za spravljanje lesa z gora, odkoder vozniški prav pridno vlačijo „štoker“ v dolino.

Zmrznil je, leta 1872. v Stražišču rojen dninar Valentin Bernard. Bil je delomržen in udan žganjepitju. V nedeljo zvečer je šel v neko šupo spat in v ponedeljek zjutraj so našli mrtvega.

Učni tečaj zn babice. Na c. kr. šoli za babice v Ljubljani se začne 1. marca 1915 učni tečaj za babice s slovenskim učnim jezikom. V ta učni tečaj se sprejmo ženske, ki še niso prestopile 40. leta svoje starosti in katere, ako so še neomožene, so dopolnile že 24. leto, ter so učnega jezika v besedi in pisavi zmožne. Pouk je brezplačen. Prosimke za sprejem se morajo do dne 28. februarja t. l. osebno zgiasiti pri ravnateljstvu tukajšnje c. kr. šole za babice, ter prinesiti s seboj krstni in rojstni list, event. poročni list, ali če so vdove, smrtni list svojega moža, dalje oblastveno potrjeno npravstveno izpričevalo, potem od uradnega zdravnika pristojnega političnega oblastva izdano izpričevalo, da so zdrave ter telesno in duševno za uk sposobne, potem izpričevalo, da imajo cepljene koze ali da so iznova cepljene, ter tudi izpričevala, če jih imajo kaj. Za ta učni tečaj razpisanih je tudi šest ustanov učnega zaklada po 105 K s pravnim povračilom za pot sem in nazaj. One ženske, ki hočejo prositi za eno teh ustanov, morajo svoje prošnje, opremljene s poprej navedenimi listinami in zakonitim ubožnim listom do 10. februarja t. l. vložiti pri dotičnem c. kr. okrajnem glavarstvu, oziroma pri mestnem magistratu v Ljubljani.

ZADJNE VESTI.

V Karpatih ljuti boji

V Karpatih se že nekaj dni sem bore nemške čete ramo ob rami z avstro-ogrskimi armadami Zavezniške čete so izvojevale v snežnem in zasneženem pogorju celo vrsto lepih uspehov.

* * *

Nemci so zavzeli 3 francoske okope.

Severno in severozapadno od Massiyesa (severnozapadno od Saint Menhoulda) so nemške čete včeraj izvršile napad, prodrle v naskoku 3 zaporedne sovražne okopne črte ter se utrdile v francoski glavni poziciji v širokosti 2 kilometrov.

Največja slovenska hranilnica!

Največja slovenska hranilnica!

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

V LJUBLJANI, PRESERNOVA ULICA št. 3.

8 12—3

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4 1/2 %

brez odbitka.

Denarnega prometa do konca leta 1914

vlog

rezervnega zaklada

740 milijonov kron,

44 mil. 500 tisoč K,

1 mil. 330 tisoč K.

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4 1/2 %

brez odbitka.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Zobozdravniški in zobotehnični atelje
dr. Edv. Globočnik

okrožni zdravnik in zobozdravnik in

Fr. Holzhaecker

konc. zobotehnik

v Kranju

v Hlebšovi hiši, nasproti rotovžu,
je slavnemu občinstvu vsak de-
lavni dan od 8. ure zjutraj do 5.
ure popoldne in ob nedeljah do-
poldne na razpolago.

**Spominjajte se
Rdečega križa**

! Nevestam!

**Naistarejša
trgovina**

Ferd. Sajovic

v Kranju

(poprej J. C. Pleiweiss)

priporoča za

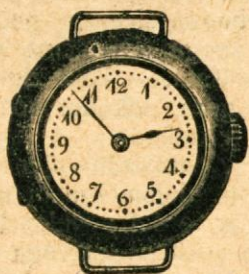
svojo bogato zalogo

modnega blaga sukna za ženske obleke, barhenda za bluže in obleke, še-
vijotov, kamgarnov in lodnov, pltna za rjuhe, cvilha za žimnice, satenastih
in pisanih posteljnih odev, kakor tudi vsega drugega **manufakturnega blaga**.
Volneni robci, pleti, ogrinjalke in pleteni robci najnovejših vzorcev in naj-
bolje kakovosti. Srajce, jopice in hlače za ženske, moške in otroke.

Svilnati robci najnovejših uzorcev.

! Ženinom!

6 52-6

Najbolje in najceneje se kupi pri turdki

RUDOLF RUS

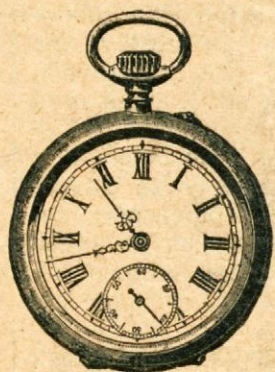
v Kranju (poleg lekarne)

Ustanovljeno leta 1885

**Prva in največja zaloga
ur, zlatnine in srebrnine.**

Ceniki zastoj in poštnine prosti.

Strogo solidna in poštena postrežba.

Suhe gobe

in druge deželne pridelke v vsaki
množini po najvišjih dnevnih cenah
kupuje

M. RANT, KRANJ

trgovina mešanega blaga in deželnih pridelkov

Trboveljski in češki premog.

Restavracija pri kolodvoru

priporoča dobro kuhinjo, pristna vina, češko
budjeviško pivo. Lep senčnat vrt.

5 52-6

**Najbolj varno naložen denar v vsem
političnem kranjskem okraju!**

Mestna hranilnica v Kranju

obrestuje hranilne vloge po

**Splošni rezervni zaklad
(lastno premoženje) nad
352.000 kron!**

Hranilnica posoja na zemljišča po 5 1/2% na leto
in na amortizacijo v 45 letih, tako da na primer
dolžnik v teku 45 let popolnoma poplača poso-
jilo 100 kron z obrestmi vred, ako plačuje vsa-
kega pol leta po 3 krone.

Koncem leta 1913. je bilo
stanje hranilnih vlog nad

5 milijonov 442 tisoč kron.

Posojil na zemljišča ter posojil občinam
nad 4 milijone kron.

4 1/2 %

brez odbitka rentne-
ga davka, katerega
plačuje hranilnica iz
lastnega. Narasle in
nedvignjene vložne
obresti pripisuje h ka-
pitalu vsakega pol leta
— to je dne 30. junija
in dne 31. decembra
— ne da bi bilo treba
vlagateljem se zgla-
šati radi tega pri hra-
nilnici.

Za varnost hranilnih vlog jamči poleg
lastnega rezervnega zaklada mestna občina
Kranj z vsem svojim premoženjem in z vso
svojo davčno močjo. Da so hranilne vloge
res varne, priča zlasti to:

**da vlagajo v to hranilnico tudi so-
dišča denar mladoletnih otrok in
varovancev, ter župnišča cerkveni
denar.**

Ta najstarejši denarni
zavod v **Kranju**

uraduje na rotovžu

vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 2. do
4. ure popoldne.

1 12-3